

COVID 19 პანდემიის გავლენა საქართველოს სადაზღვევო სექტორზე

არჩილ ცერცვაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მოწვეული პროფესორი, ეკონომიკის დოქტორი

სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის სტაბილიზაციაში მნიშვნელოვანი ადგილი ენიჭება დაზღვევას, როგორც რისკის მართვის ერთ-ერთ ყველაზე გავრცელებულ ფინანსურ ინსტრუმენტს. საქართველოში დღეისათვის მნიშვნელოვანია სადაზღვევო ბაზრის განვითარება, რადგან დაზღვევის საშუალებით შესაძლებელია რისკის შედეგად წარმოქმნილი ფინანსური ზარალის თავიდან აცილება.

კორონავირუსის ეპიდემიამ დიდი გავლენა იქონია ეკონომიკაზე. ამიტომ ამ პერიოდში არსებული რისკების მართვას დიდი მნიშვნელობა ეკისრება. გამოწვევები, რომლებიც პანდემიამ გაუჩინა სადაზღვევო სექტორს მნიშვნელოვანია. ამიტომ საჭიროა სადაზღვევო ინდუსტრიაში არსებული მდგომარეობის სწორად შეფასება და სათანადო ღონისძიებების გატარება.

სტატიაში ყურადღება გამახვილებულია პანდემიის პერიოდში არსებული რისკების მართვის მნიშვნელობაზე. განხილულია ამ პერიოდში სადაზღვევო ინდუსტრიაში მოზიდული სადაზღვევო პრემიების, ზარალების, წმინდა მოგების, აქტივების ჯამური მოცულობის და კაპიტალის დინამიკა.

სადაზღვევო ბაზრის ძირითადი სტატისტიკური და ფინანსური მაჩვენებლების ანალიზის შედეგად გაკეთებულია დასკვნები და რეკომენდაციები.

საკვანძო სიტყვები: სადაზღვევო ინდუსტრია, სადაზღვევო პრემია და ზარალი, წმინდა მოგება, აქტივების ჯამური მოცულობა, სადაზღვევო ბაზრის სტრუქტურა.

კორონავირუსის ეპიდემიამ, რომელიც 2020 წლის 11 მარტს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ გლობალურ პანდემიად გამოცხადდა, დიდი გავლენა იქონია ეკონომიკაზე. მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიო ეკონომიკა ნელ - ნელა უბრუნდება მეტ-ნაკლებად ნორმალურ ფარგლებს, მაინც ადგილი აქვს არასტაბილურობას. ამიტომ ამ პერიოდში არსებული რისკების მართვას დიდი მნიშვნელობა ეკისრება.

COVID 19-ის მიერ გამოწვეულმა მძიმე მდგომარეობამ ცხადყო, რომ ეკონომიკის გაჯანსაღებისათვის მნიშვნელოვანი როლი ფინანსურ ბაზრებს და ინსტიტუტებს ენიჭებათ. საფინანსო სექტორის მნიშვნელოვან მონაწილეებს სადაზღვევო კომპანიები წარმოადგენენ. სადაზღვევო სექტორის გადახდისუნარობა უარყოფით გავლენას ახდენს სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობაზე.

როგორც წესი პანდემიის ფონზე ჯანმრთელობის დაზღვევაზე მოთხოვნა იზრდება. COVID 19-ის მკურნალობის პროცესში სადაზღვევო კომპანიების პირადი ექიმები არიან ჩართული. დაზღვეულებს შეუძლიათ დაუკავშირდნენ ოჯახის ექიმს და გაიარონ კონსულტაცია. სადაზღვევო კომპანიებმა დაზღვეულები ოჯახის ექიმების 24 საათიანი მომსახურებით უნდა უზრუნველყონ და ბინაზე მკურნალობის პროცესში დაეხმარონ.

მომავალში არსებობს სხვა პანდემიების გამოჩენის საშიშროებაც. გამოწვევები, რომლებიც პანდემიამ გაუჩინა სადაზღვევო სექტორს არსად გაქრება. ამიტომ დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სადაზღვევო ინდუსტრიაში არსებული მდგომარეობის სწორად შეფასებას და სათანადო ღონისძიებების გატარებას.

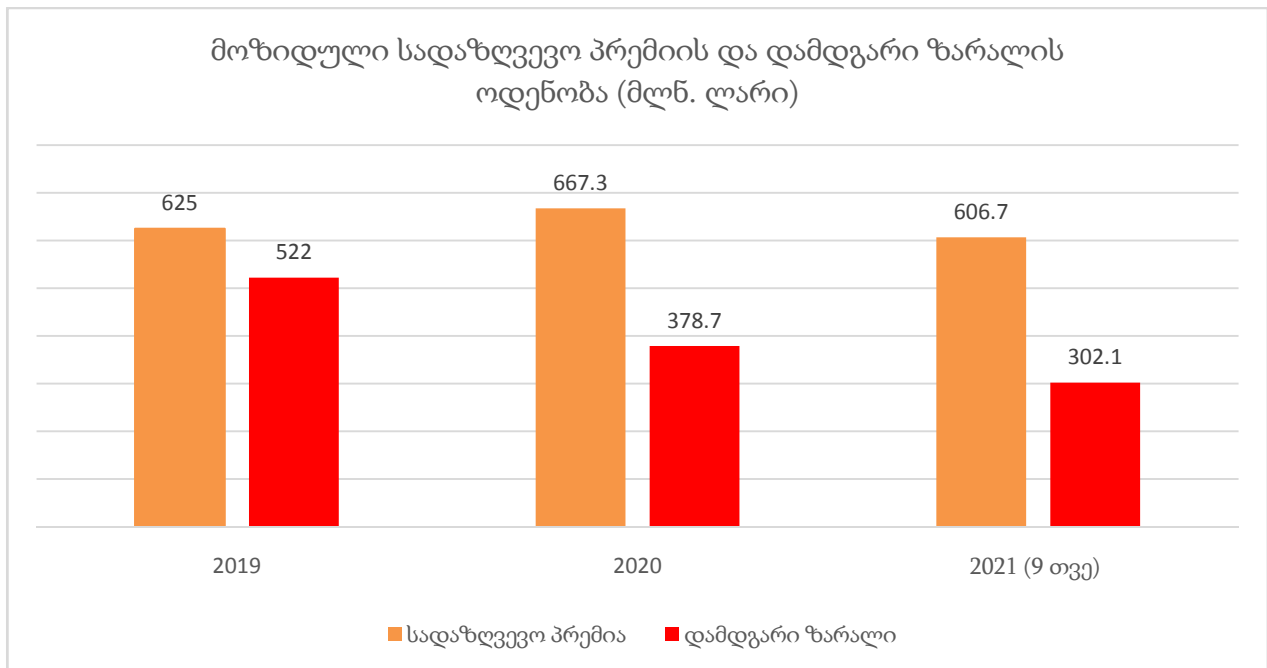
2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით საქართველოში რეგისტრირებული იყო 17 სადაზღვევო კომპანია. მოზიდულმა სადაზღვევო პრემიამ 2019 წლის განმავლობაში შეადგინა 625 მილიონი ლარი, დამდგარი ზარალის ოდენობამ 522 მილიონი ლარი. სადაზღვევო კომპანიების წმინდა მოგებამ შეადგინა 25 მილიონი ლარი. სადაზღვევო კომპანიების აქტივების ჯამურმა მო-

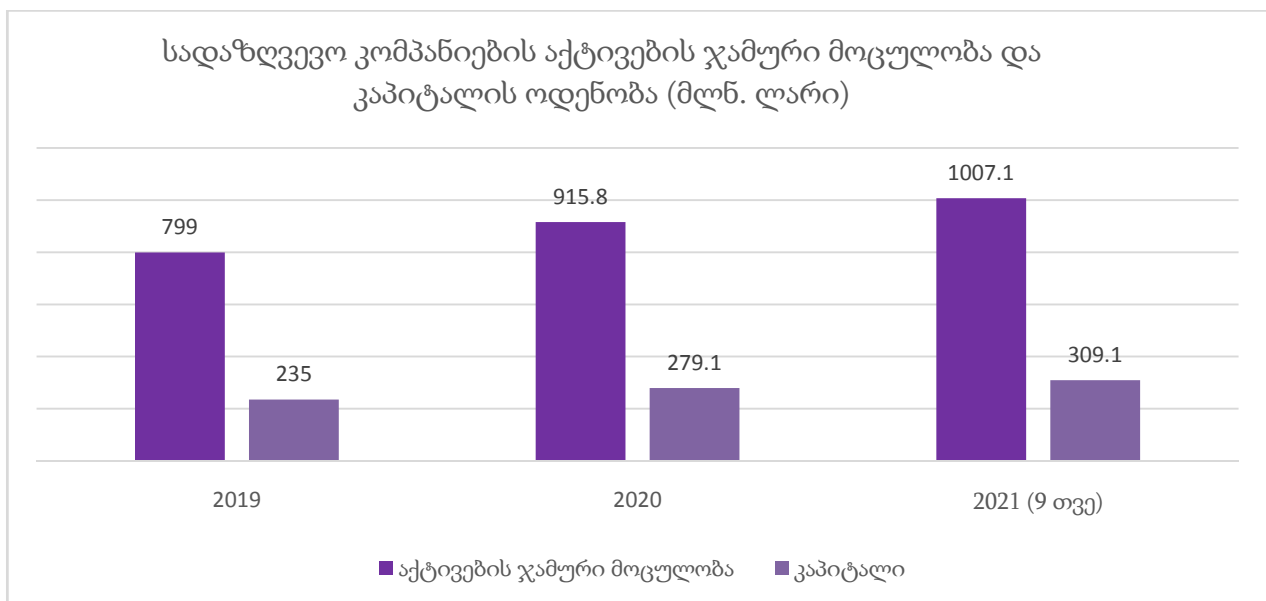
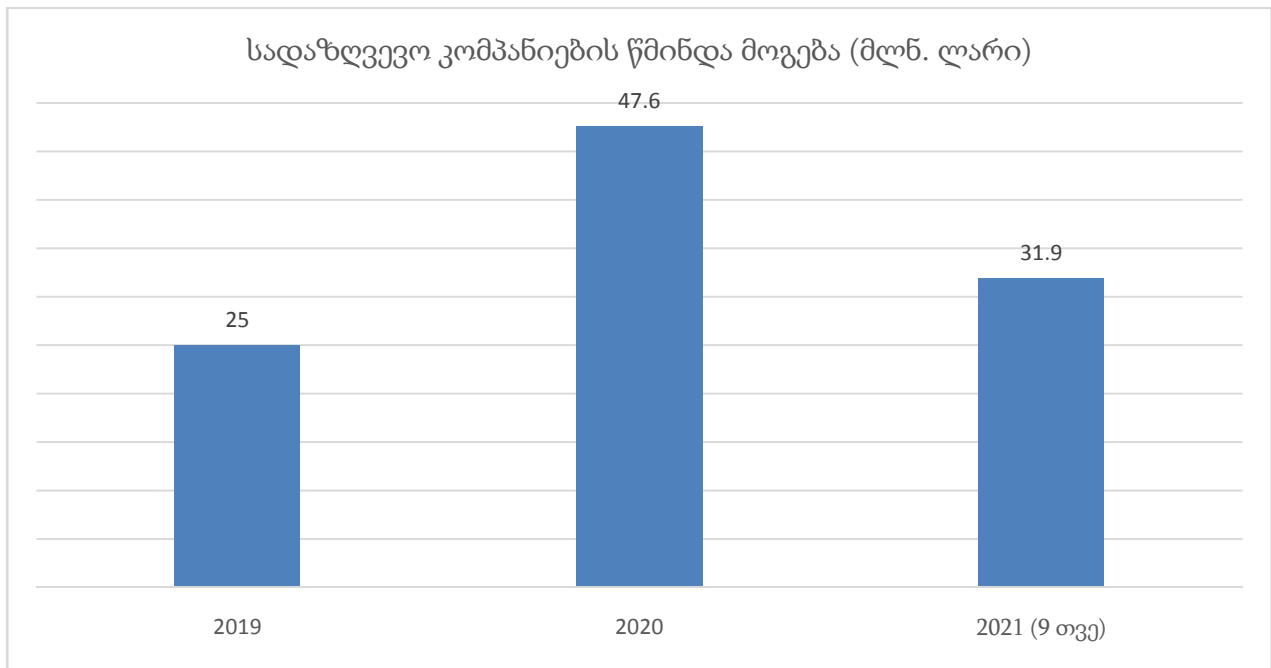
ცულობამ შეადგინა 799 მილიონი ლარი, ხოლო კაპიტალმა 235 მილიონი ლარი. სადაზღვევო ბაზრის სტრუქტურაში ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილი ეკავა ჯანმრთელობის დაზღვევას - 37,45 %, სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევას - 17,92 % და ქონების დაზღვევას - 14,14 %.

2020 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით საქართველოში რეგისტრირებული იყო 18 სადაზღვევო კომპანია. მოზიდულმა სადაზღვევო პრემიამ 2020 წლის განმავლობაში შეადგინა 667,3 მილიონი ლარი, დამდგარი ზარალის ოდენობამ 378,7 მილიონი ლარი. სადაზღვევო კომპანიების წმინდა მოგება შეადგინა 47,6 მილიონი ლარი. სადაზღვევო კომპანიების აქტივების ჯამურმა მოცულობამ შეადგინა 915,8 მილიონი ლარი, ხოლო კაპიტალმა 279,1 მილიონი ლარი. სადაზღვევო ბაზრის სტრუქტურაში ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილი ეკავა ჯანმრთელობის დაზღვევას - 40,10 %, სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევას - 17,49 % და ქონების დაზღვევას - 16,22 %.

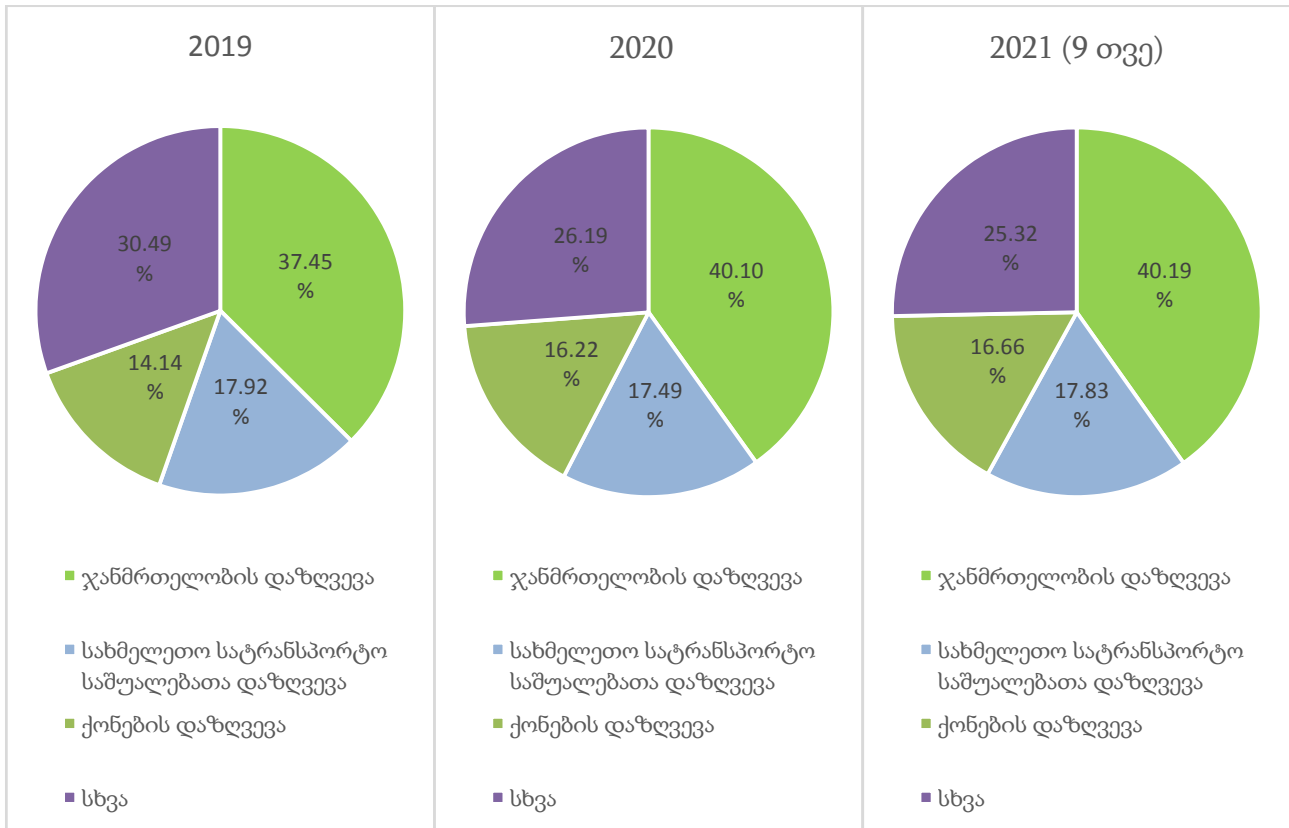
2021 წლის 9 თვის მდგომარეობით საქართველოში რეგისტრირებული იყო 18 სადაზღვევო კომპანია. მოზიდულმა სადაზღვევო პრემიამ 2021 წლის 9 თვის განმავლობაში შეადგინა 606,7 მილიონი ლარი, დამდგარი ზარალის ოდენობამ 302,1 მილიონი ლარი. სადაზღვევო კომპანიების წმინდა მოგება შეადგინა 31,9 მილიონი ლარი. სადაზღვევო კომპანიების აქტივების ჯამურმა მოცულობამ შეადგინა 1 007,1 მილიონი ლარი, ხოლო კაპიტალმა 309,1 მილიონი ლარი. სადაზღვევო ბაზრის სტრუქტურაში ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილი ეკავა ჯანმრთელობის დაზღვევას - 40,19 %, სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევას - 17,83 % და ქონების დაზღვევას - 16,66 %.

დიაგრამა 1

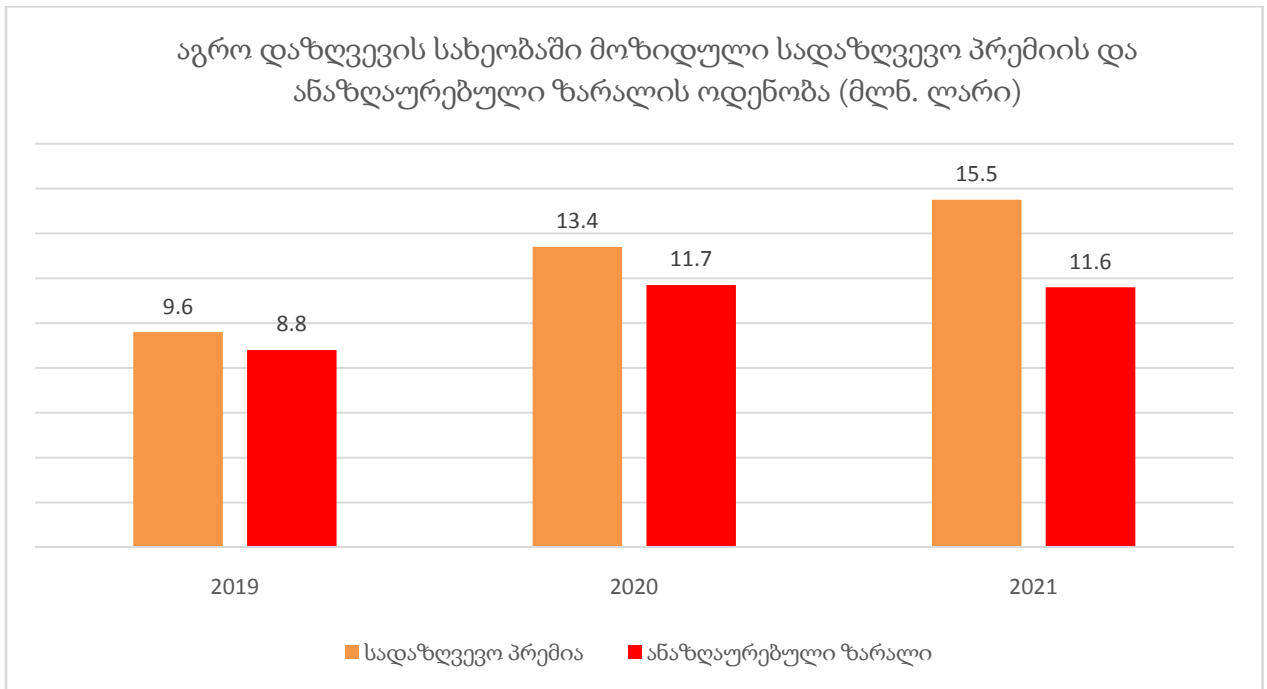

სადაზღვევო ბაზრის სტრუქტურა

ცალკე გვინდა აღვნიშნოთ აგროდაზღვევის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში სადაზღვევო კომპანიების მიერ მოზიდული პრემიების და ანაზღაურებული ზარალების ოდენობა. კერძოდ 2019 წელს მოზიდულია 9,6 მილიონი ლარი, 2020 წელს 13,4 მილიონი ლარი, 2021 წელს 15,5 მილიონი ლარი. ანაზღაურებული ზარალები კი შეადგენს 2019 წელს 8,8 მილიონ ლარს, 2020 წელს 11,7 მილიონ ლარს, 2021 წელს 11,6 მილიონ ლარს.

დიაგრამა 5

ზემოაღნიშნული სტატისტიკური და ფინანსური მაჩვენებლებიდან გამომდინარე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ პანდემიის პერიოდში სადაზღვევო კომპანიების მიერ მოზიდული პრემიების მოცულობა მნიშვნელოვნად არ იზრდებოდა, რაც პანდემიამდე არსებულ პერიოდს ახასიათებდა. რაც შეეხება ზარალების ოდენობას იგი პანდემიის პერიოდში გამოირჩევა კლების ტენდენციით. რაც გამოწვეულია რიგი ფაქტორებით, კერძოდ: კოვიდ შეზღუდვების გამო დაზღვეული მოსახლეობის მიმართვიანობა სამედიცინო დაწესებულებების მიმართ, როგორც ამბულატორიულ ისე ჰოსპიტალურ ნაწილში შემცირდა, გარდა ურგენტული შემთხვევებისა და ასევე ოჯახის ექიმთან მიმართვისა, რომელიც უფრო სატელეფონო კავშირით მყარდებოდა. ამასთან ჯანმრთელობის კერძო დაზღვევა ძირითადად არ ითვალისწინებს კოვიდ მკურნალობას და ანალიზებს, რასაც ფარავს სახელმწიფო პროგრამა. ამ პერიოდში აგრეთვე კოვიდ შეზღუდვების გამო საავტომობილო პარკის დიდი ნაწილი არ მოძრაობდა და შესაბამისად სადაზღვევო შემთხვევებიც შემცირებული იყო.

დამდგარი და შესაბამისად ანაზღაურებული ზარალების რაოდენობის კლებამ გაზარდა სადაზღვევო კომპანიების წმინდა მოგება.

2021 წელს მინიმალური კაპიტალის ფლობისადმი ნორმატიული მოთხოვნების გაზრდის გამო სადაზღვევო კომპანიებმა მინიმალური კაპიტალი 4,2 მილიონი ლარიდან გაზარდეს 7 მილიონ ლარამდე, რამაც გამოიწვია აქტივების ჯამური მოცულობის და კაპიტალის ზრდა.

დასკვნები და რეკომენდაციები

COVID 19 პანდემიის პერიოდის სადაზღვევო ბაზრის ძირითადი სტატისტიკური და ფინანსური მაჩვენებლების ანალიზის შედეგად შესაძლებელია გაკეთდეს შემდეგი დასკვნები და რეკომენდაციები:

- სადაზღვევო კომპანიების მიერ მოზიდული პრემიების მოცულობა მნიშვნელოვნად არ გაზრდილა. არ გაზრდილა ზარალების ოდენობაც, რადგან კოვიდ შეზღუდვების გამო დაზღვეული მოსახლეობის მიმართვიანობა სამედიცინო დაწესებულებების მიმართ შემცირდა. ასევე სა-

ავტომობილო პარკის დიდი ნაწილი არ მოძრაობდა და შესაბამისად სადაზღვევო შემთხვევები შემცირდა;

- ზარალების ანაზღაურებაზე გაწეული ხარჯების ეკონომიით გაიზარდა წმინდა მოგება;

- საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის მიერ მინიმალური კაპიტალის ოდენობაზე მოთხოვნის გაზრდის გამო გაიზარდა სადაზღვევო კომპანიების აქტივების ჯამური მოცულობა და კაპიტალი;

- 2017 წლიდან ჩვენ ქვეყანაში მოქმედებს მოგების გადასახადის ახალი წესები, რომელმაც შეცვალა განაწილებულ მოგებაზე გადასახადის რეგულირება „ესტონური მოდელის“ მსგავსი სისტემით. რაც იმას ნიშნავს, რომ რეინვესტირებული მოგება არ იბეგრება მოგების გადასახადით. ცვლილებები არ შეეხო საფინანსო სექტორს, მათ შორის არც სადაზღვევო სფეროს. არადა ამ ეტაპზე საქართველოს სადაზღვევო ინდუსტრიის უმნიშვნელოვანეს გამოწვევას კაპიტალიზაციის გაზრდა წარმოადგენს (მინიმალური კაპიტალის მოთხოვნა გაიზარდა). მიზანშეწონილად მიგვაჩნია სადაზღვევო სფეროს ჩართვა ესტონურ მოდელში, რაც ფისკალურ დანაკარგთან არ არის დაკავშირებული, რადგან სადაზღვევო ინდუსტრიის მოგება დაბალია, ხოლო საინვესტიციო რესურსის საჭიროება მაღალი;

- მნიშვნელოვანია ავტოსატრანსპორტო საშუალებების მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევის შემოღება, რომელიც საჭიროა როგორც დარგის განვითარებისათვის, ასევე გააჩნია სოციალური და ფისკალური ეფექტი. დაზღვევის ამ სახეობის სავალდებულო წესით შემოღება გათვალისწინებულია ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმებითაც და მსოფლიოს უმეტეს ქვეყნებში მოქმედებს;

- მნიშვნელოვანია ჯანმრთელობის სავალდებულო დაზღვევის შემოღება დასაქმებულთათვის, რაც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის ფართო ფენების სამედიცინო სერვისებზე ხელმისაწვდომობას და დაზოგავს საბიუჯეტო სახსრებს;

- სოფლის მეურნეობის რისკების მართვის გაუმჯობესებისათვის საჭიროა აგროდაზღვევის სახელმწიფო პროგრამის კიდევ უფრო განვითარება სადაზღვევო პრემიის რისკის ადექვატურად განსაზღვრის მიზნით, ფერმერთა ფინანსური ზარალის სრულფასოვნად ანაზღაურებისათვის, თუკი ფერმერის მიერ დაზღვეული მოვლენა გახდა მოსავლის დანაკლისის ან მოუსავლიანობის მიზეზი.

ლიტერატურა:

1. სიმონია, თ. (2018). *დაზღვევის საფუძვლები*. თბილისი, საქართველო: გამომცემლობა „ივერიონი“;
2. შათირიშვილი, ჯ. & კაკაშვილი, ნ. (2012). *სადაზღვევო საქმე*. თბილისი, საქართველო: გამომცემლობა „ივერიონი“;
3. ცერცვაძე, ა., ხანთაძე, გ., & ვეკუა, დ. (2016). *სადაზღვევო საქმე*. თბილისი, საქართველო: გამომცემლობა „დანი“;
4. <https://www.insurance.gov.ge>;
5. <https://www.insurance.org.ge>.

Impact of the COVID 19 Pandemic on the Georgian Insurance Sector

Archil Tsertsvadze

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Invited Professor, Doctor of Economics

SUMMARY

Insurance plays an important role in stabilizing the economy. It is necessary to develop the insurance market in Georgia, because insurance can prevent financial losses. Pandemic challenges are relevant to the insurance sector. It is therefore important to properly assess the state of the insurance industry.

The article focuses on the importance of risk management during a pandemic. The dynamics of insurance premiums, losses, profits and assets are discussed. Conclusions and recommendations have been made as a result of the analysis of key indicators of the insurance market.